

Ю.В. КІНДЗЕРСЬКИЙ, с.н.с., к.е.н.,
Інститут економіки та прогнозування НАН України (м. Київ)

РОЗБУДОВА ДЕРЖАВНИХ КОРПОРАЦІЙ ЯК ІНСТИТУТУ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОГО ВИРОБНИЦТВА

Світова фінансово-економічна криза бо-лісно вплинула на вітчизняну промисловість. Динамічне зростання промислового виробництва, що спостерігалось впродовж 1999–2007 рр. із середньорічним приростом у 10%, було призупинено. Обвальне скорочення виробництва припало на останні місяці 2008 р., що серйозно скорегувало результат роботи галузі в цілому за рік. У грудні воно зменшилось проти аналогічного періоду попереднього року на 26,6% [1, с. 8–9].

Значною мірою різкий обвал виробництва можна пов'язати із серйозними прогалинами у вітчизняній промисловій політиці в останні півтора десятиліття. Держава особливо не переймається майбутнім промисловості. Її дії по відношенню до галузі нагадують тактику латання дірок і мають яскраво виражені ознаки соціального популізму, а не економічного прагматизму. Зростання виробництва до 2008 р. відбувалося не завдяки цілеспрямованим діям влади по відродженню виробництва, а всупереч владній бездіяльності, й забезпечувалось підприємствами завдяки посиленню експлуатації наявних сировинних і матеріально-технічних ресурсів та застарілих технологій без якісного оновлення виробничого апарату.

Серед проблем галузі варто виділити: поглиблення структурних диспропорцій виробництва, набуття ним вираженої експортно-сировинної орієнтації й залежності від зовнішньої кон'юнктури, його організаційне й технологічне спрощення та примітивізацію, технічну відсталість; серйозне порушення відтворювальних процесів, наростаючий знос основних виробничих засобів, який на кінець 2007 р. становив 60%, а в окремих галузях сягав майже 80% [1]; непривабливість промисловості для внутрішніх та іноземних інвесторів порівняно з іншими галузями національного господарства, постійний інвестиційний «голод» та відірваність фінансового сектору від потреб виробництва; випереджаюче нарощування промислового імпорту над експортом і, як наслідок, наростаюче домінування імпортової продукції на внутрішньому ринку з витісненням вітчизняного виробника; деградація трудового потенціалу промисловості й збільшення зовнішньої трудової міграції. Усе це обтяжується несприя-

тливим підприємницьким кліматом, правовим нігілізмом, корупцією у владній ієрархії, чиновницьким та судовим свавіллям, зарегульованістю господарської діяльності та суперечливістю господарського законодавства, незахищеністю прав власності як громадян так і господарюючих суб'єктів.

Надмірно оптимістичні сподівання влади на усе регулюючу руку ринку не виправдались. Ринок не спромігся подолати названі вище проблеми, а навпаки, як це не прикро, лише їх загострив, довівши до тієї межі, коли самовідновлення економічної системи до параметрів, що забезпечують її поступальний прогресивний розвиток, стало неможливим. Економіка опинилась у своєрідній «трансформаційній пастці», виплутатись з якої не вдається, якщо держава не відмовиться від ідеології пасивного спостерігача за економічними перетвореннями, яка себе не виправдала, і не стане їх активним учасником та ініціатором. Перед урядом стоїть нелегке завдання створення дієвих інститутів розвитку та усунення не лише класичних але й трансформаційних провалів ринку. Слід зважати, що задоволення своїх інтересів держава може забезпечити не лише впливом на мотиви діяльності приватних суб'єктів, але й маючи у своєму володінні власність. З цих позицій актуальним є вивчення питання створення ефективних форм та механізмів використання державного сектору як інституту розвитку¹ вітчизняної промисловості для подолання вищезазначених провалів та забезпечення суспільного добробуту, що і стало метою цієї статті.

Сучасна економіка розвинених країн характеризується як змішана, що поєднує різні форми власності, механізми державного та ринкового регулювання й господарювання, що забезпечує цілісність економічної системи, її розвиток та ефективний розподіл ресурсів.

Розміри, склад та завдання державного

¹ Під інститутом розвитку традиційно розуміють будь-яку соціально обумовлену структуру (інструмент, механізм), що знижує невизначеність у системі та підвищує ефективність економічної діяльності. Особливістю цих інститутів є провідна регулююча роль держави у їх функціонуванні.

сектору в ринковій економіці є важливою характеристикою національної економічної моделі. Через нього держава здійснює виробництво так званих суспільних благ, усуваючи провали ринку². У повоєнний період у країнах Заходу на державний сектор, який значно був розширений порівняно із довоєнним часом, покладалися завдання не лише усунення ринкових провалів, але відновлення зруйнованої війною виробництва³. Він заклав магістральні тренди розвитку названих країн, що дозволило досягти їм теперішньої економічної могутності [5]. Хоча в теперішній час частка державного сектору у західних країнах значно менша порівняно із повоєнним, держава не поспішає покидати економіку, керуючись принципом, відображеним у доповіді Світового Банку про розвиток світової економіки за 1997 р. «Держава у світі, що змінюється», що ефективна держава, це не "мінімальна" держава [6].

У подоланні світової фінансово-економічної кризи, що почала розгортатися наприкінці 2008 р., держава взяла на себе роль своєрідного амортизатора в економіці, щоб уникнути її серйозного розбалансування. Уряди західних та окремих пострадянських країн, зокрема РФ, вдаються до викупу боргів своїх провідних виробників, що зазнали труднощів, у обмін на частину їх акцій, націоналізації проблемних фінансових установ тощо [7, с. 26–29, 421].

Для України напрями, методи та засоби участі держави у економічному розвитку повинні бути тісно взаємопов'язаними і складати ланки єдиної системи державної економічної стратегії. Ми виходимо з позиції, що в теперішніх умовах державний сектор має стати ключовим елементом подолання трансформаційних розривів, які не були й не можуть бути усунені нерозвиненим ринком, та фундаментом для розбудови нового прогресивного виробничо-технологічного та галузевого устрою вітчизняної економіки. Держава поряд із приватним сектором і доповнюючи свої основні

функції, має виконувати підприємницьку функцію у тих секторах виробництва, які є прогресивними з точки зору досягнення цілей розвитку країни у довгостроковій перспективі, проте у даний час непривабливими для приватного бізнесу. Реалізацію державою своєї підприємницької функції ми вбачаємо через формування інституту державних корпорацій.

Під «корпорацією», що може бути як державною, так і приватною, розуміють форму організації підприємницької діяльності, що передбачає дольову власність, юридичний статус і зосередження функцій управління у верхньому ешелоні професійних управлінців (менеджерів), що працюють за наймом [8, с. 330]. В розвинених країнах такі підприємства мають різноманітні організаційно-правові форми, частина з них повністю належить державі, в інших домінує державний капітал, що дозволяє реалізувати інтереси держави. Вони мають як комерційну, так і некомерційну спрямованість залежно від характеру суспільних потреб, для задоволення яких були створені⁴. Західними урядами вважається, що державна корпорація є оптимальною організаційно-правовою формою для реалізації загальних публічних інтересів, які не можуть повністю залежати від ринкової стихії та конкурентної боротьби [9].

Відомо, що ефективність господарювання визначається не стільки характером власності, скільки якістю управління. Натомість у вітчизняних урядових колах міцно утвердилася догма, що ефективним може бути тільки приватний власник, а тому роздержавлення автоматично підвищить ефективність виробництва. Це, на жаль, не підтвердилося під час приватизації в Україні: ефективність роздержавленої власності не зросла, а в окремих випадках навпаки різко зменшилась, ефективного приватного власника країна не отримала. Завдання створення економічно ефективної системи управління державним майном, що залишилось, до цього часу не вирішені. Як показує власний досвід України, не має сенсу сподіватися, що ефективність існуючих нині державних підприємств зросте після їх приватизації, якщо не будуть радикально змінені підходи до управління ними. Ми притримуємося позиції, що держава може бути ефективним власником, якщо управління її власністю буде здійснюва-

² Більш детально про суспільні блага див. у роботі [3]

³ Задля справедливості слід зазначити, що поряд із перевагами державне підприємництво в країнах Заходу мало й свої вади, що спричинили у 70–80-ті рр. минулого ст. кампанію продажу частки державних активів. Серед них: збитковість державного сектора, слабке сприйняття ним інновацій, бюрократизм в управлінні. – Див. [4, с. 201–203].

⁴ Більш детально про типи, форми, критерії класифікації, напрями діяльності державних підприємств, в т.ч. державних корпорацій, у розвинених країнах див. у роботах [4, с.193–204; 9; 10].

тися за відпрацьованими у світі ринковими принципами і канонами зі створенням відповідної системи організації виробництва, контролю та відповідальності менеджменту підприємств перед власником. У зв'язку з цим ми розглядаємо створення державних корпорацій в Україні як один із факторів підвищення ефективності системи управління державною власністю, посилення орієнтації державних ресурсів на інноваційний розвиток, удосконалення структури економіки, вирішення суспільних завдань.

Створення і функціонування корпорацій, в тому числі й державних, в Україні регламентовано Господарським кодексом України, зокрема главою 12 «Об'єднання підприємств» (ст. 118–127). Проте, як відзначають фахівці, цього не достатньо, оскільки ним визначаються лише загальні норми, натомість детально вписаного порядку створення і організації діяльності об'єднань підприємств, зокрема й корпорацій, немає, тому доцільним є ухвалення спеціального профільного закону [11].

Державні корпорації в нашій країні не надто поширені. Вони розглядаються владою як атавізм, що залишився від радянської системи, а не як механізм реструктуризації та модернізації промисловості та з'єднувальна ланка між нереформованою системою науки та виробництвом. Як правило, нині існуючі корпорації виступають правонаступниками реорганізованих (ліквідованих) міністерств, державних комітетів, департаментів, які об'єднують державні підприємства за галузевими або іншими принципами⁵.

Серед нечисленних компаній, які офіційно мають статус державних корпорацій, можна назвати лише "Укрзакордоннафтогазбуд", "Енергоринок", "Укрмонтажспецбуд". Серед інших об'єднань державних підприємств, які за усіма ознаками відповідно до українського законодавства можуть нами класифікуватися як державні корпорації, проте такого статусу не мають, можна назвати НАК «Нафтогаз України», ДАК «Хліб України», НАК «Укргролізинг», ДП «Національна енер-

гетична компанія «Укренерго», ДП «Національна атомна енергогенеруюча компанія «Енергоатом», Державну адміністрацію «Укрзалізниця», Українське державне підприємство поштового зв'язку «Укрпошта», ВАТ «Державна акціонерна компанія «Автомобільні дороги України» [12, с. 183–185]. Лише три останні з перелічених компаній надають суспільні послуги у класичному вигляді. Інші здійснюють комерційну господарську діяльність з отриманням прибутку, у тих сферах, в яких успішно міг би діяти приватний бізнес. Жодну з перелічених компаній, з нашої точки зору, не можна віднести до тих, що визначатимуть бажаний майбутній профіль України, як високорозвинутої країни, вони не можуть розглядатися як системоутворюючі ланки для подолання структурних диспропорцій, технологічної відсталості та трансформаційних розривів, що не здатен усунути ринок.

На відміну від України в Російській Федерації офіційне ставлення до державних корпорацій цілком протилежне. Вони активно позиціонуються владою як ефективний інститут розвитку, покликаний дати відповідь основним стратегічним викликам та обмеженням соціально-економічного прогресу Росії [13, с. 97]. Протягом 2007 р. до двох державних корпорацій, що вже існували, ухваленням відповідних федеральних законів додалося ще шість. Вони одержали широкий перелік функцій, значні обсяги державного майна (кошти федерального бюджету і Стабілізаційного фонду 2007 р. у розмірі біля 760 млрд руб., різні виробничі і фінансові активи) для забезпечення їх діяльності на тривалу перспективу та виконання масштабних завдань економічного, соціального та політичного характеру (табл. 1) [14, с. 505, 510].

Значне посилення уваги російської влади до створення державних корпорацій експерти пов'язують принаймні з трьома основними причинами.

По-перше, із слабкістю існуючих інструментів державної політики у сприянні стійкому довгостроковому соціально-економічному розвитку. Прикладом може бути низька ефективність державних цільових програм для вирішення проблем, що мають міжвідомчий характер, в умовах існуючої адміністративної зарегульованості. Також цей інструмент не дозволяє створювати нових господарюючих суб'єктів, якщо це потрібно для вирішення певних завдань, обмежений у плані підтримки довгострокових проектів прив'язкою до бюджетного циклу.

⁵ Наприклад Українська державна корпорація по виконанню монтажних і спеціальних будівельних робіт ("Укрмонтажспецбуд") є правонаступником колишнього Міністерства монтажних і спеціальних будівельних робіт УРСР – див. Постанову КМ УРСР №52 від 24.06.1991 "Про створення Української державної корпорації по виконанню монтажних і спеціальних будівельних робіт".

Таблица 1.

Державні корпорації Російської Федерації створені у 2007 р.

Назва	Мета створення
«Банк развития и внешнеэкономической деятельности» (Внешэкономбанк)	Забезпечення підвищення конкурентоспроможності економіки Російської Федерації, її диверсифікації, стимулювання інноваційної діяльності шляхом здійснення інвестиційної, зовнішньоекономічної, страхової, консультаційної й іншої діяльності з реалізації проєктів у Російській Федерації й за кордоном, у тому числі за участю іноземного капіталу, спрямованих на розвиток інфраструктури, інновацій, особливих економічних зон, захист навколишнього середовища, на підтримку експорту російських товарів, робіт і послуг, а також на підтримку малого й середнього підприємництва
«Российская корпорация нанотехнологий» (ДК «Роснотех»)	Сприяння реалізації державної політики у сфері нанотехнологій, розвитку інноваційної інфраструктури у сфері нанотехнологій, реалізації проєктів створення перспективних нанотехнологій та наноіндустрії
Фонд сприяння реформуванню житлово-комунального господарства	Створення безпечних і сприятливих умов проживання громадян і стимулювання реформування житлово-комунального господарства, формування ефективних механізмів управління житловим фондом, впровадження ресурсозаощаджуючих технологій шляхом надання фінансової підтримки за рахунок коштів Фонду
Державна корпорація з будівництва олімпійських об'єктів і розвитку міста Сочі як гірськокліматичного курорту (ДК «Олимпстрой»)	Здійснення управлінських й інших суспільно корисних функцій, пов'язаних з інженерно-пошуковими роботами при будівництві, із проектуванням, з будівництвом і з реконструкцією, організацією експлуатації об'єктів, необхідних для проведення XXII зимових Олімпійських ігор і XI зимових Паралімпійських ігор 2014 р. у місті Сочі, а також для розвитку міста Сочі як гірськокліматичного курорту
Державна корпорація зі сприяння, розроблення, виробництва та експорту високотехнологічної промислової продукції «Ростехнологии» (ДК «Ростехнологии»)	Сприяння розробці, виробництву й експорту високотехнологічної промислової продукції шляхом забезпечення підтримки на внутрішньому й зовнішньому ринках російських організацій – розробників і виробників високотехнологічної промислової продукції, залучення інвестицій у організацію створення різних галузей промисловості, включаючи оборонно-промисловий комплекс
Державна корпорація з атомної енергії «Росатом» (ДК «Росатом»)	Проведення державної політики, здійснення нормативно-правового регулювання, надання державних послуг і управління державним майном в галузі використання атомної енергії, розвитку й безпечного функціонування організацій атомного енергопромислового і ядерного збройового комплексів Російської Федерації, забезпечення ядерної й радіаційної безпеки, нерозповсюдження ядерних матеріалів і технологій, розвитку атомної науки, техніки й професійної освіти, здійснення міжнародного співробітництва в цій галузі

Джерело: [14с. 510].

По-друге, із низькою якістю адміністративної системи, її переважною орієнтованістю на вирішення поточних, а не стратегічних завдань. Необхідність розвитку нових перспективних секторів обумовили потребу у формуванні додаткових суб'єктів реалізації державної політики, переформатування окремих відомств у державні корпорації для вирішення довгострокових завдань із наділенням їх функ-

ціями органів державного управління поза рамками стандартних процедур реформування адміністративної системи.

По-третє, із необхідністю захисту зафіксованих стратегічних пріоритетів розвитку країни від можливої зміни (репозиціонування) політичних й владних еліт [14, с.511].

Зважаючи на ці причини, російські державні корпорації за своїм функціональним

призначенням умовно виокремлюються у три групи:

1. Ті, що компенсують «провали» як ринку (у частині компенсації недофінансування перспективних стратегічних галузей фінансовим сектором), так і держави (у плані недостатньо ефективної адміністративної системи), виступають інститутами розвитку. До них віднесені ДК «Внешэкономбанк» та «Роснано-тех».

2. Ті, що мають забезпечити у перспективі надання якісних суспільних товарів та послуг і підвищити ефективність й гнучкість адміністративної системи у цій сфері шляхом «аутсорсингу» окремих функцій державних органів управління на рівень держкорпорацій (Фонд сприяння реформуванню ЖКГ, «Олимпстрой»).

3) Ті, що покликані відновити провідні позиції окремих стратегічних секторів російського виробництва (високотехнологічна продукція, зброя) на зовнішньому та внутрішньому ринку, забезпечити прогресивне реструктурування виробництва, підвищення його конкурентоспроможності, зміцнення національної безпеки, реструктуризацію й консолідацію відповідних державних активів й підвищення ефективності управління ними («Росатом», «Ростехнологии») [7 с.468].

В Російській Федерації, на відміну від України, державні корпорації згідно законодавства є некомерційними організаціями й не мають основною метою своєї діяльності одержання прибутку, при цьому вони можуть здійснювати комерційну діяльність тільки для досягнення мети, заради якої були створені. Крім того, на нашу думку, основна відмінність між вітчизняними та російськими ДК полягає у тому, що останні мають окремі повноваження органів виконавчої влади, що дозволяє уникати серйозних адміністративних бар'єрів для ведення своєї господарської діяльності, тоді як перші таких повноважень не мають. За своїм статусом і функціями російські держкорпорації можна розглядати як своєрідний гібрид системи адміністративного управління економікою та суб'єкта господарювання. Звісно це становить певну небезпеку для країни, на яку звертають увагу багато дослідників, у частині зрощування бізнесу та влади й формування так званої моделі державного капіталізму, проте, з нашої точки зору, без такого поєднання на даному етапі навряд чи вдасться подолати існуючі перешкоди адміністративної системи для ведення бізнесу, а останній не зможе об'єднати

свої зусилля для розвитку перспективних стратегічних секторів економіки, що визначатимуть її конкурентоспроможність у майбутньому.

В цілому створення тієї чи іншої державної корпорації можна розглядати як окрему ланку в ланцюгу заходів російської держави з реалізації стратегічних напрямів своєї політики, доповнення і своєрідну організаційну надбудову для таких механізмів, як державні цільові програми, створення державних акціонерних холдингів, а також як спосіб подолання бюрократичних перешкод у вирішенні гострих проблем органами влади. Звісно функціонування держкорпорацій має як позитиви, так і негативи. Останні пов'язують із високим статусом і ресурсними можливостями державних корпорацій, які недостатньо збалансовані із повнотою, чіткістю й прозорістю інституціональних умов їх діяльності, зокрема, наприклад з розмитістю цілей, відсутністю чітких критеріїв оцінки результатів діяльності, процедури підконтрольності й підзвітності перед владою та суспільством тощо⁶.

Підвищена увага російської влади до інституту держкорпорацій не є чимось екстраординарним, що не вписується у загальноприйняті рамки чи тенденції. Скоріше навпаки, слідуючи принципу, оголошеному самим Заходом, що ефективна держава – це не мінімальна держава, Росія цим інститутом розширює присутність держави в економіці, зменшуючи хаотичність і непередбачуваність ринку. Загалом у світі спостерігається новий й несподіваний синтез державного контролю і капіталістичних принципів ведення бізнесу, що супроводжується масштабними змінами у позиціях окремих країн у глобальному просторі. Держава перетворюється на підприємця такого масштабу, якого раніше не було, й поряд з економічними країна отримує й політичні дивіденди, маючи можливість диктувати вигідні для себе умови співпраці з іншими країнами⁷.

⁶ Можливі ризики для економіки від створення і діяльності держкорпорацій достатньо повно висвітлені у літературі, тому на них ми не будемо детально зупинятися. – Див. зокрема роботи Інституту економіки перехідного періоду [7; 14].

⁷ Наприклад у Китаї державний нафтовий гігант PetroChina став однією з найбільших компаній світу вартістю понад 1 трлн.дол. США, а російський "Газпром", яким володіє держава, перетворився на найбільшу в світі структуру з видобування та постачання природного газу.

Вельми повчальними для України є уроки Китаю у використанні державного сектору, зокрема державних корпорацій, у розбудові своєї економіки і завоюванні світового ринку. За останні 25 років при збереженні державного контролю і державної власності у ключових сферах економіки директивні планові принципи ведення господарства були успішно трансформовані у ринкові. Стратегічний напрям і галузеві пріоритети розвитку виробництва визначає держава, забезпечуючи їх необхідними ресурсами, як власними так залученими з приватного сектору.

Серед пріоритетних сфер виробництва Китаю, в яких держава має свої інтереси, визначено нафтову промисловість (видобування і переробка), сектор ІКТ, автомобіле- та суднобудування, металургію. В цих галузях були створені потужні державні вертикально-інтегровані компанії, структура, оперативне управління, кадрова політика й поведінка яких на ринку вибудовуються на сучасних методах західного менеджменту⁸[15], у зв'язку з чим вони ще отримали назву «гібридних» компаній. Ці суб'єкти досить швидко почали домінувати на внутрішньому ринку і активно завоювати світовий, використовуючи для збільшення своєї потужності стратегію поглинання інших виробників, в тому числі іноземних⁹. Саме завдяки "гібридним" компаніям, в яких поєднувався державний інтерес і ринкові принципи організації бізнесу, Китаю вдалося досягти відчутних успіхів у розбудові своїх високотехнологічних і капіталомістких галузей.

Враховуючи системні проблеми, що накопичились в економіці України, а також неспроможність їх подолати як самою владою за

допомогою існуючих інструментів державного впливу, так і нерозвиненим ринком, вважаємо доцільним зважити на позитивний досвід Російської Федерації та Китаю щодо використання інституту державних корпорацій для вирішення стратегічних завдань розвитку своїх країн.

Можна погодитись з висновками дослідників, що державні корпорації можна розглядати як інструмент вирішення суперечності між завданнями розбудови економіки і суспільства з одного боку та обмеженістю державних механізмів для їх вирішення й низькою якістю державного управління, зорієнтованого на вирішення поточних і традиційних завдань, з іншого. Вони наділені властивостями потужного інституту розвитку, підвищення результативності державних програм, виконання окремих функцій органів державної влади для комплексного вирішення стратегічних завдань [14с. 532].

Створення державних корпорацій має забезпечити проведення реструктуризації, модернізації й консолідації за технологічним принципом виробничих активів країни, прискорення розвитку існуючих та нових високотехнологічних галузей промисловості, розбудову транспортної інфраструктури. При цьому, ми вважаємо, що вітчизняним корпораціям можна надавати статус як комерційної, так і некомерційної організації залежно від сфери та мети її діяльності. Некомерційний статус слід надавати тим, що покликані забезпечити надання суспільних послуг або розвиток нових перспективних галузей. Вибір пріоритетних галузей для створення держкорпорацій, на нашу думку, має відповідати задекларованим програмними документами¹⁰ галузевим пріоритетам розвитку промисловості. Корпорації мають виступити каталізатором вертикальної інтеграції вітчизняного виробництва і стати суб'єктами, що за своєю потужністю, принципами організації та управління, відповідатимуть сучасним зразкам західних транснаціона-

⁸ Наприклад, державна автомобілебудівна компанія Chery Automobile на внутрішньому ринку випередила своїх іноземних конкурентів Nissan, Ford і Hyundai, застосовуючи сучасний маркетинг, Інтернет-технології, забезпечуючи жорсткий контроль за витратами, що взагалі не характерно для державних підприємств, здійснюючи масштабні інвестиції у розширення технологічних можливостей. Експерти відзначають, що Chery виглядає і діє як сучасна приватна компанія, залишаючись при цьому у власності держави. – Див. [15, с. 82].

⁹ Наприклад, Національна хімічна корпорація Китаю збільшувала свою присутність на світовому ринку активно поглинаючи своїх іноземних конкурентів, а Державний автоконцерн КНР Nanjing Automobile придбав відомого британського автомобілебудівника MG Rover. – Див. [16, с. 78].

¹⁰ Серед таких програмних документів слід назвати Концепцію державної промислової політики, затверджену Указом Президента України від 12.02.2003 №102/2003; Державну програму розвитку промисловості на 2003-2011 роки, затверджену Постановою КМ від 28.07.2003 №1174; Концепцію проекту Загальнодержавної цільової економічної програми розвитку промисловості на період до 2017 року, затверджену розпорядженням КМ України від 9 липня 2008 р. № 947-р.

льних корпорацій – основних гравців та лідерів світової економіки.

Такі структури мають забезпечити ефективне відтворення наукових знань, залучення у виробництво вітчизняних наукових досягнень¹¹. Це дозволить уникнути недостатньо виважених намірів влади реформувати науково-освітню сферу шляхом приватизації наукових і освітніх установ, що остаточно зруйнує цю сферу, ураховуючи її непристосованість до ринку, відсутність попиту з боку власного виробництва на вітчизняну наукову та інноваційну продукцію, серйозні деформації у структурі напрямів підготовки кадрів, нерозвиненість механізму передачі наукових розробок у виробничий сектор.

Створення і діяльність держкорпорацій мають бути забезпечені спеціально розробленою для цього законодавчою і нормативною базою. В ній важливо чітко визначити місце і роль кожної корпорації в реалізації державної економічної політики, передбачити обов'язковість розробки та ухвалення стратегії і програми діяльності корпорації, регламентувати критерії та методи оцінки ефективності господарської діяльності, механізми державного і суспільного контролю за нею, вимоги щодо прозорості ухвалення ключових рішень корпорації та забезпечення особистої відповідальності її керівників за одержані результати, організації проведення регулярної незалежної експертизи результатів діяльності корпорацій.

Література

1. Про соціально-економічне становище України за 2008 р.: Стат. бюлетень / Держкомстат України. – К., 2009. – 82 с.
2. Промисловість України у 2001–2007 рр.: Статистичний збірник. – К., Держкомстат, 2008. – 304 с.
3. Стігліц Дж.Е. Економіка державного сектора / пер. з англ. А.Олійник, Р.Скільський. – К., Основи, 1998 – 854 с.
4. Государственная власть и предприятие: от команды к партнерству / под ред. Ю.М. Осипова. – М.: Междунар. отношения, 1991. – 368 с.
5. Эльянов А. Государство и развитие // Мировая экономика и международные отношения. – 2003. – № 1. – С. 3–14.
6. Synopsis of WDRs (1995-2005) [Елект-

ронний ресурс]. – Доступний з <<http://www.worldbank.org>>.

7. Российская экономика в 2008 году. Тенденции и перспективы. (Выпуск 30) – М.: ИЭПП, 2009. – 655 с.

8. Экономическая энциклопедия / Научн.-ред. совет изд-ва "Экономика", Ин-т экон. РАН; Гл. ред. Л.И.Абалкин – М.: Экономика. – 1999. – 980 с.

9. Сосна С. Государственная корпорация как юридическое лицо и орган управления // Законодательство и экономика. – 1994. – № 21–22. – С. 5–11.

10. Бирюков В., Кузнецова Е. Госсобственность и госсектор в рыночной экономике // Мировая экономика и международные отношения. – 2001. – № 12. – С. 57–64.

11. Чабан Л.Ю. Правовое регулирование создания деятельности корпорации по законодательству Украины // Юридическая практика (еженедельная профессиональная газета). – № 25 (391). – 21.06.05 [Електронний ресурс]. – Доступний з <<http://www.yurpractica.com>>.

12. Звіт робочої групи з питань вступу до Світової організації торгівлі (WT/ACC/UKR/152): офіційний переклад. – 275 с. [Електронний ресурс]. – Доступний з: <<http://www.rada.gov.ua>>.

13. Инновационное развитие – основа модернизации экономики России: Национальный доклад. – М.: ИМЭМО РАН, ГУ–ВШЭ, 2008. – 168 с.

14. Российская экономика в 2007 году. Тенденции и перспективы. (Выпуск 29) – М.: ИЭПП, 2007 – 657 с.

15. Дайер Д., Макгрегор Р. Китайские гиганты: в чем секрет эффективности государственных предприятий // Мысль. – 2008. – № 5 – С. 82–85.

16. Курланчик Д. "Государство Инкорпорейтед" // Мысль. – 2008. – № 5. – С. 76–81.

17. Государственные корпорации. Научно-образовательные инновационные комплексы как форма интеграции науки и образования и повышения эффективности инновационных процессов [Електронний ресурс]. – Доступний з <<http://www.innovbusiness.ru>>.

Статья поступила в редакцию 30.08.2009

¹¹ Більш детально про сполучення науки і виробництва в рамках держкорпорацій див. у роботі [17].